

Approved For Release 2008/07/01 : CIA-RDP80T00246A003800120056-6

STAT

Page Denied

Approved For Release 2008/07/01 : CIA-RDP80T00246A003800120056-6

BELUGYMINI SZTERIUM HATAROR SEG.E S Z K O Z E I :

Ezen fejezet alatt a B.M.Hatarorseg olyan megelőző intézkedéseit (pl:Hatarmenti rend) és vedelmi tárgyait tárgyalom, amelyek megnehezítették a határ megközelítést, valamint a határon való áthaladást, ugyanakkor megkönnyítették a Hatarorseg ellenőrző tevékenységét.

A Hatarmenti Rend: Megszabta a határ mellett élő polgári lakosság és katonai egyének magatartását. Meghatározta, hogy bizonyos távolságokra (15 km. 500 m. 50 m.) ki közelelitheti meg a határt és ezeken a közlekedést és a közlekedő eszközök használatát korlátozták. Ezért az itt élő polgári lakosság közül akik a kommunista kormányzattal szemben antipatiát nyilvánítottak 1950-51 folyamán eltávolították a határ közeléből és a zitt maradtakat pedig felderítők útján ellenőrizték és szemmel tartották. (Lásd a Hatarorseg Eroi: Kerület Felderítő Osztály.) A Hatarhoz közelelő települések (15 km.) lakóinak földmegtulajdonát Termelő Szövetkezetek (T. Sz.) alakításával és Állami Gazdaságok létesítésével igyekeztek megszüntetni. A továbbra is egyéniül gazdálkodók földjeit az 1950-tól érvényben lévő tagosítási rendelet alapján a határtól tovább eső állami tartalek földekkel cseréltek ki. Ezzel megszüntették a határ megközelítésének egyik igen gyakori módját. (Gazdálkodók segítségével) Továbbá a Hatarmenti-rend biztosította, hogy a Hatar savban lévő települések lakói szétvándorlás után a határ fele nem hagyhattak el a lakott területet, valamint gépjárművekkel a határt megközelíteni csak előzetes engedéllyel lehetett.

Előző Hatar savok: 1956 tavaszáig a déli (Jugoszláv) határon is, 1956 tavaszától csak a nyugati (Osztrák) határon voltak érvényben a hatar savok. Ez abból állt, hogy a határt 15 km-es savban csak a B.M. Államrendőrség által kiadott allando, (a hatar savból való végleges kiköltözésig vagy visszavonásig) ideiglenes, többszori és egyszeri beépésre jogosító engedélyekkel lehetett megközelíteni. Az allando hatar sav engedéllyel csak a 15 km-es hatar savban lakók

rendelkeztek. Ezt a személyazonossági igazolvány nyolcadik oldalára belyegezték be, toltotték ki és aláírta a kiállítást eszközözo B.M. beosztott. A belyegzo feltuntette a megyet, jarast, varrost, kozseget, a kiállitási datumot a kiállitást eszközözo olvashato aláírasat és a baloldalon egy nagy arab kettes (2) volt látható ami azt jelkepezte, hogy a 15 km.-es határsavban tartozkodhat a tulajdonosa. Ezzel az igazolvánnyal a hatart az illeto megye területen 500 m.-ig meg lehetett közelíteni. Az igazolvány visszavonható volt. 500 m.-en belül való hatarmegközelítésre engedélyt az illeto org parancsnoka adhatótt idoszaki munkák elvégzésére. Magyarlakások ezen a távolságon belül csak kivételes esetben voltak vagy ha egy egész település közvetlenül a határ mellett feküdt. A 500 m.-es hatarmegközelítési engedéllyel csak napközben lehetett a hatart megközelíteni és ennek kezdeten és befejeztevel az illeto org parancsnokánál kellett a csoport vezetőjének jelentkezni aki meggyozodott az egyének személyazonosságáról ezután pedig értesítette telefonon a határon szolgálatot teljesítő járőröket a csoport érkezésére és szemmeltartására. Az 500 m.-es hatarmegközelítési engedéllyel a hatart 50 m.-ig lehetett megközelíteni. Általában csak rövid időre, - 1-2 napra -, áttak ki de akik állandó jelleggel rendelkeztek vele azoknak a személyi igazolványukba föl volt tüntetve ugyanugy mint a 15 km.-es hatarmegközelítési engedély csak a baloldalon lévő arab kettes helyett egy arab egyes volt látható. A hatart 50-m.-en belül csak a határor járőröknek volt joguk megközelíteni. Barki ha ugyan-ezt cselekedte kötelesek volt a járőr orízetbe venni és az orgre eloallítani. Ez a cselekedet már határsértés megkísérlésének számított és büroságilag büntetendo volt.

A különbozo határsavokban tarozkodo katonai és polgári egyének kötelesek voltak a határorseg bármely tagjának (szolgálatban vagy szolgálaton kívül egyaránt) igazolni magukat.

A határvizeken (pl: Fertő tó) halászással vagy nádvagással foglalkozó polgári egyéneknek külön "Határvízi halászati engedély" vagy "Engedély határvízi nádvagásra" elnevezésű engedélyek megszerzésére volt szükségük. Mindkét okmányt a helyi illető-

segu Kozsegi Tanacs javaslata alapján az ottlévo Őrs parancsnoka adta ki egy-egy idenyre. Visszaes eseten az engedelyt tulajdonosától megvontak ugyszinten a tulajdonost biro sag ele allítottak. Idoszakonkent (evenkent atlag 2-3 alkalommal) engedelyt adtak a hatar megkozelitesere vadaszoknak (500 m.-en belül) de ilyenkor egy vagy ket jarort vezenyaltak a vadaszok melle kiseroul. Mas alkalmakkal polgari vagy katonai egyenek csak Hataror jaror kiserettel kozelithettek meg a hatart 500 m.-en belül munkajuk elvegzesere.

Kulon engedely nelkul az alábbi egyeneknek lehetett a 15 km.-es hatarsavban tartozkodni, ill. a hatart megkozeliteni:

1. A Minisztertanacs elnokének es tagjainak.
2. A Part Kozponti Vez. titkara es tagjainak.
3. Minisztereknek.
4. Az illeto terület Orszaggyulesi kepviseloje.
5. Utlevellel rendelkezők. (meghatározott helyen)

Az utlevellel rendelkezők csak az utazashoz szukseges legrovidebb ideig tartozkodhattak a hatarsavban es nem volt szabad a hatarsavban megallniuk. Mind az öt pontban feltüntetett egyenek kotelesek voltak személyazonosságukat igazolni a Hatarorseg bármely tagjának vagy jarorenek. Hataror egyenek a nem saját egysegük szekhelyen a hatarsavban tartozkodhattak Menetlevellel vagy Szabadsagolasi igazolvannyal. Honved egyenek szinten menetlevellel es szabadsagolasi igazolvannyal tartozkodhattak a 15 km.-es hatarsavban levo azon helysegben hova a Menetlevel vagy a Szabadsagolasi igazolvany szolt.

A Hatarmenti Rend betartasa minden katonai es polgari egyennek aki a 15 km.-es ^{hatarsavban} tartozkodott kotelessege volt. A Hatarmenti Rend betartatasa a Hatarorseg egysegeinek feladata volt. Ezen feladat erdekeben a Hatarorseg az alábbi pontok szerint jart el: a. A hatartol tavolabb eso forgalmas es kevesebbe forgalmas utakon kozlekedo egyenek, fogatolt jarmuvek es kulonbozo gepjarmuvek utasainak személyazonossagi ellenorzesere.

b. A hatar fele vagy mellett kozlekedo személyvo-

hatok utasainak személyazonosági ellenőrzése. Pl: Hegyeshalom-Komárom és viszont, Hegyeshalom-Szombathely és viszont, Győr-Ópón és viszont stb.

c. A határhoz közelebb az 500 m.-es határsáv-
ból még kívül eső állami és magántulajdonban lévő földeken
dolgozó polgári egyének személyazonosságának ellenőrzése.

d. Felderítő halozattal a határmenti lakosság
minden egyes tagjának ellenőrzése. (Lásd: A Hatarország Eroi, Ke-
rület és Zászlóalj felderítő osztályok munkája.)

A Határmenti Rend betartása a Hatarország minden egyes
tagjának is kötelessége volt azáltal, hogy ellenőrző tevékeny-
ségük folyamán, valamint azon kívül egyaránt a különböző vissza-
élésektől magukat távol tartottak.

Megerősített műszaki-zarak

Műszaki zarak 1956 nyaráig voltak használatban a Határ-ország ellenőrző és védelmi munkájának megkönnyítésére. 1956 nyarán ezen műszaki-zarak nagyrészt felszámoltak. A megmaradt szorvanyos műszaki-zarreszek eltávolítására is sor került volna ha az 1956 októberi bekövetkezése arra nem kényszeríti a kommunista diktatúrát, hogy Magyarországot a lehető legerőszakosabb intézkedésekkel a nyugati államoktól ismét elzárja.

A műszaki-zarak építését a Jugoszláv-magyar határon kezdték meg 1948 folyamán majd 1949-ben ugyanezt cselekedtek az osztrák-magyar határon is. Feladatuk volt a határon való áthaladás fizikai megnehezítése és a határsértési szándékkal rendelkezők erkölcsi megfélemlítése. Jelentősege tehát kettős, erkölcsi és fizikai volt.

A megerősített műszaki-zarak 2 ill. 3 részből állottak. Első az úgynevezett műszaki-zar, második különböző aknamezők, harmadik a buktató drót rendszer.

A műszaki zarak közvetlen a határvonaltól 2-3 méterre a hazai kezdődött, kettős sorban elhelyezett fenyőfászlopokra erősített szögdrót húzásokkal úgy, hogy azon keresztül jutni minél körülményesebb legyen és hosszú időt vegyen igénybe. A zar fenyőoszlopainak a földből kiálló része 150-160 cm. a két szembenlévő oszlop egymástól való távolsága 250 cm. volt. Az oszlopok betoldalt földbe vert karokhoz voltak erősítve. (feszítve) Ez a feszítés a zar mindkét oldalán 2-2 m.-t vett igénybe. Az oszlopokon a szögdrót 5 sorosan volt alkalmazva. Ezután a műszaki zarral párhuzamosan cca. 20 m. széles aknamező volt gyereken telepítve taposó és botlódrotos aknákkal. Súlyterületeken ahol határsértés surun előfordult (pl: Hegyeshalom) a határsértők mozgásának megnehezítésére az aknamezővel párhuzamosan cca. 12 m. széles savban buktatódrót telepítéseket is alkalmaztak. A buktatódrót telepítések közeli botlódrotos aknákkal voltak ellátva. Tehát a határon való áthaladást kívülről befelé a kettős drótsorony az aknamező és súlyterületeken meg a buktató drótszisztéma is akadályozta.

Nyomsav

A határvonalon való illegális átlépések, határsértések ellenőrzésére, valamint a határsértés irányak, idejének és a határsértők számanak megállapítását tette lehetővé. A nyomsavot az éknetelépítésekkel párhuzamosan készítették úgy hogy a földet cc. 10 m. szélesen porhanyógra megmunkálták (szentották vagy kapáltak ezután forrással vagy gereblevel elsimították) úgy hogy az azon való keresztulhatolás alkalmával a nyomok világosan ki-
vethetők legyenek. Határsértés alkalmával a nyomokat kiértékelésük után 24 órával eltávolították. A nyomsav használható sága megkövetelte az időnkénti nyomsav porhanyítást. Ezt általában sík terepen gépekkel, hegyek és víznyos területeknél kézi erővel végezték. A nyomsavra rálepnit csak az országparancsnoknak volt joga indokolt esetben.

Magasfigyelők (Mafi)

A határvonal és a mélysegi terület egy-egy szakaszának lezárására ill. a lezárás megkönnyítésére, valamint a tájékozódás elősegítésére szolgált. A magasfigyelők használatával egy-egy járőr cca. 600-800 m.-es határszakaszt tudott rendszeresen lezárni. A magasfigyelőket a Hátaror Műszaki egységek építették a Kerületparancsnok, a Zászlóaljparancsnok ez az illető országparancsnok által kijelölt helyeken. A magasfigyelők földből kiemelkedő része általában 10 m. volt. (6-12 m.-ig) Magát a figyelőt négy fenyőerendából acsolt labátra építették úgy, hogy megfellelőresek és kemléleablakokon a figyeléset és tüzélest a szolgálatot teljesítő határor egyaránt el tudja látni. A magasfigyelőbe lettran lehetett feljutni. Ez általában zöld fenyőgallyakkal elalcazták, hogy a figyelőben történt változást ne lehessen látni. Minden magasfigyelőben volt egy határmenti telefonkészülék és egy térképvezet a tájékozódás elősegítésére. A telefontal bármikor érintkezésbe léphetett az országparancsnokkal, ezen keresztül pedig a zászlóalj ill. kerület parancsnoksággal. A térképvezet pedig

feltuntette a magasfigyelnek a határszakaszon valo fekvési helyet, a szomszede s magasfigyaldt, az orsot, ezeknek a magasfigyelotol valo tavolságot, valamint az ellenseges oldal fontosabb vagy kiemelkedobb pontjait, azert hogy a magasfigyeloben szolgálatot teljesito jaror az ellenseges területen észlelt bármilyen jellegu eszrevetaleirol pontos tájékoztatást es helyszínelirást adhasson az orparancsnokanak. Ezen pontoknak a magasfigyelotol valo pontos tavolságot is feltuntettek a térképvezlatra. (pl: az osztrak vasutállomás északi irányban 500 m.-re van a magasfigyelotol, az osztrak csendor laktanya 1500 m.észak-keleti irányban) A magasfigyelot az odavezényelt jarornek mindenesetben rejtve es fedve kellett megközelítenie.

Határmenti telefon készülékek

A Hataror orsok jaroreik eligazitasanak es ezek tájékozasanak megkönnyítesere az orsok határszakaszait es mélysegi területüket vonatkozasí pontokkal láttak el. Minden vonatkozasí ponthoz egészen közel (cca.5-10 m.) egy rejtett telefonkészulek volt beépítve. Ha a vonatkozasí ponton magasfigyeló volt akkor a telefonkészuleket abban helyezték el. A telefonkészulek (nem a mafi-ben) egy cca.30 cm.magas betonoszlopban levo szekrenybe volt beépítve úgy, hogyha ennek ajtaját es fedolapját a jaror kinyitotta (kulcs es specialis csokulcs igénybevetalevel) akkor 3 konektor nyílás volt látható. Ez a 3 konektor nyílás derekszögben volt elhelyezve. Ha a jaror a nála levo telefonkagylónak a konektorát vízszintes irányban a konektor nyílásba tette azonnal az or ügyeleti szolgálatá érintkezésbe lépett vále. Ha pedig ugyanezt a telefonkagylót ill.konektorát a függoleges nyílásokba helyezte akkor a jarort az or ügyeleti szolgálat bármikor bugó jellel a telefonhasználatára kérhette. A határmenti telefonkészulekek útján adott utasításokat az orparancsnok minden szolgálatban levo jarornek, de jelento segük riadók es egyebb határesemények alkalmával volt a legnagyobb.

Jelzőkészülékek

A Hatosorség által alkalmazott jelzőkészülékeket három csoportra oszthatjuk. Mégpedig a : Raketajelzők

Zorgokészülékek

Halasi fele elektromos jelző.

A jelzőkészülékek segítségével egy járőr éjszakai időben is ugyanakkora határszakaszt tudott lezárni mint nappal. A jelzőkészülékekkel meg lehetett állapítani a határvonalhoz közeledő egyen vagy egyének tartozkodási helyét, haladásának irányát s esetleg létszámukat is. A leggyakrabban alkalmazott jelzőfeleség a -

Raketa jelzők voltak. Különböző színeikkel következtetni engedték a határsértők haladási irányára, pillanatnyi tartozkodási helyükre és létszámukra. A raketa-jelzők rövid 50 cm.-es fénycolópokra erősített raketa (jelzőtöltény) elszó készülékekből állottak. Ket ilyen készüléket vékony dróttal úgy kötötték össze, hogy a dróthoz ereszkor a drót kihúzta a biztosító csapszeget és ezáltal az uto szög a raketa (jelzőtöltény) gyutasára utve elszóttotta a betöltött jelző-készüléket. A felropuló raketa fénye mellett a járőr megállapíthatta, hogy hol hanyan tartozkodnak. A határsértők haladási irányának megállapítására ezeket a jelző-készülékeket három sorosan telepítették s a különböző sorokban lévő raketak más és más színűek voltak. Pl: a határ fele es sor piros a középső fehér s a belső sor sarga raketakkal volt megtöltve. Ha tehát először a piros színű majd a fehér és sarga színűek jellezték akkor a határsértés befelé történt. Természetes ha ez fordítva történt akkor a határsértés kifelé irányult.

Ezeket a jelzőket telepítették állandó jelleggel pl: egy egész telre vagy nyári időszakra, vagy igen sok esetben a járőr maga telepítette alkonyatkor és szedte fel ezeket napfelkelte után. A raketa jelzőket állandó jelleggel pl: egy teli időszakra az országhatárunk által kijelölt helyeken az ország raketa telepítője telepítette. Ezek a telepítések összefüggőek és terepszínűek voltak, felfedezni ezen jelzőket még nappali időben is nehéz volt. A járőrök csak a rajukbizott cca. 300-600 m.-es határszakaszon telepítették egy éjszakai időszakra raketa-jelzőket majdnem minden esetben csak

egy sorosan. Ezeket a szolgálatuk lejártakor vagy világsodáskor felszedték.

Itt kell megemlíteni, hogy a járőrök szinten használtak tárepnégyvilágításra vagy híradásra (telefon hiányában) jelző-pisztolyból felföld rakétákat. Ha a járőr nem tudott valami oknál fogva telefonon érintkezni az orssal, akkor előre megállapított rakéta jelekkel tudatta az országos szervekkel közölnivalókat. Például: 3 piros rakéta - buntetlen határsértés befelé,

2 piros és 1 sárga - Határsértés elfogás történt,

3 sárga - Tartalék járőrök kerek,

2 sárga 1 piros - Buntetlen határsértés kifelé,

4 piros - Fegyveres provokáció.

Zorgókeszülékek:

Zorgókeszülékeket főleg olyan helyeken alkalmazták, ahol a rakétajelzők tüzet okozhattak. (gabonatablak, erdő-szomszédok részek) A zorgókeszülékeket általában maguk az országok állították elő és telepítették az előre kijelölt helyeikre. Előállításuk igen egyszerű volt. Egészen vékony de erős dróthuzalra kavicsokkal ellátott konzervdobozokat fűzték s ezeket az erdő s cserjés határszél szélén általában derekmagasságban fak és bokrok törzseihez függesztették elzárva velük az összes járható utakat. S hogy a zorgókeszülékek a napfénytől és a holdfénytől ne csillogjanak előzőleg tűz fölött bekormozták az egész jelző ill. zorgókeszüléket. Ilyen jelzőket használt (a rakétajelzők mellett) a Muck-i és Herne-i ország a Sprooni Hegyek erdő s vidékein, valamint a Koszegi Hegység (Irottko) Keresztkuti, Hetforragi és Steyerhaza-i országon. Ugyanezen országokban azonban rakétajelzőket is alkalmaztak minden esetben. A zorgókeszülékeket hosszabb időszakokra telepítették. Általában elhasználodásig.

Hálási fele elektromos jelzők:

Előre jelzett határsértési akciók várható irányába telepítették egy-egy éjszakai időtartamra. Ez a kesz-

lek elnevezését készítője neve után kapta. Ket világitó kórte foglalataból elektromos tálapenek keretéből (az egész készüléknek a doboza) és érintő drótjaiból állott. Magát a készüléket a járőr tartotta a kezében vagy helyezte maga elé, hogy a jelzést azonnal észreveggye, érintődrótjait pedig az előre kijelölt helyeken tőle jobbra és balra a földtől 20-30 cm. magasságban kifeszítette. Ha a drótot lábál vagy bármely testrészszel valaki meghuzta, a baloldali vagy jobboldali kórte meggyulladt aszerint, hogy a baloldali vagy jobboldali drótot érintették.

A Halasi fele jelzöt csak kivételes esetekben alkalmazták.

Nyomozo es járorkutyák

A határon való áthaladás megnehezítésére, valamint ezen cselekedet megtörténte után a határsértő vagy sértők üldözésére járőr ill. nyomozó kutyákat használt a Hatarország. Nyugati viszonylatban (a magyar-ország határ kerületel) minden ors 2 járőr kutyával és 2 kutyavezetővel, minden zászlóalj székhely 2 nyomozó kutyával és 2 kutyavezetővel, minden kerület székhely pedig 3-5 nyomozó és járőr kutyával, valamint ezek vezetőivel (tréner) végzettette a határsértők alkalomszerű felderítését, az égerütet nyert határsértők nyomkövetését, (addig míg a kerület v. a zászlóalj nyomzó kutyája meg nem érkezik) üldözést, valamint elfogását.

A kutyák vezetői (trénerei) a Dunakeszi-Alagi Tréner Iskolán nyertek specialis kiképzésüket (lásd, Hórség Érol. Fopk.-sag) s ok itt nevelték a rajukbizott kolyok farkaskutyákat nyomozó ill. járorkutyákka. A nyomozó kutyákat kizárólag nyomok követésére treniroztak. Ezek a nyomozó kutyák hosszú ideig képesek voltak a határsértő vagy határsértők nyomán haladni és az elfogásnál a járőrt ezen cselekedetenek végrehajtásakor nagyban segítettek, a határsértő minden módon való hargkeptelenségével. A járőr kutyák szinten képesek voltak nyomot követni de trenirozasuk

foleg figyelésre es ildozésre korlatozodott. Az orsok minden esetben jaror kutyakkal rendelkeztek.

A vegrehajto-szolgalatot teljesito jaror es nyomozo kutya-vezetok a rajukbizott kutyaval evenkent 2 honapos tovabbkepzesen (Dunakeszi-Alagon) es mindennapos gyakorlason (nyomkovetes, hatarsertovel valo harc stb.) vettek részt. Minden kutya-vezeto (orsön) napi 6 ora szolgalatot teljesített a kutya-ja-val együtt.

Jarorlovak

A Hatarorség minden egysege rendelkezett lovakkal. A lovakat hasznaltak jarorozesre es szallitasra (eszkozok es erok szallitasara). A lovak trenirozasat a Kiskunhalasi Lovaskepzo Iskolan vegezték. *(+ finished in english to here)*

A Hatarorség egysegei min'ig szukseg szerint voltak allatva jaror lovakkal. Rendes korulmenyek kozott minden ors 4 hamos es 2 jaror loval rendelkezett. A hamos lovakat az ors eroinek eskozeinek es fegyverzetének szallitasara hasznaltak. A jarorlovak a parancsnok ellenorzo tevenysegének megkomnyitesere, hatarsertok ildozesere es a melysegi teruletet okmanyellenorzo jaroreinek segitesere ill. ezek hatotavol saganak novelesere, hasznaltak. A jaror-lovak jelentosege sulyponti teruletéken volt mindig a legnagyobb, itt a melysegi teruletekben tartozkodok ellenorzesere es utak lezarasara hasznaltak. Ilyen esetekkor a Hatarorség Foparancsnoka utagitasara a sulyterulet orset 20-30 jarorloval lattak el es vegeztettek ezek hasznalataival a fokozott ellenorzo tevenysegert. (Pl: 1954-ben Koszegei Zaszloalj Zsirai Ors. A Zsirai Ors területen a hatarsertok oly nagy szamban ismetlodtek 1954 elejen, hogy a Foparancsnok 30 jarorlovat rendelt ezen ors munkajanak megkomnyitesere. Az ors ezutan minden utat mely a hatarvonal fele vezetett lovasjaroreivel elzaratott s igy elertek azt, hogy a hatarsertok nagy reszet mar a melysegi teruletekben elfogtak. A lovasjarorok fogtak el a Zsirai ors területen mukodo embercsempeszt is ugyanebben az idoben.)